Семінарське заняття № 3 (2год),*ЗМ1,Т12*

Тема: *Українське національно-демократичне відродження 1917-1920 років.*

Мета: *охарактеризувати гетьманський переворот та процес усунення ЦР від влади, розкрити сутність більшовицької політики в Україні;*

розвивати вміння оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі, робити висновки на основі історичних фактів;

виховувати у студентів поваги до історичного минулого своєї держави.

Тип заняття: *семінар обговорення.*

Міжпредметні зв'язки: *всесвітня історія, географія.*

Доповіді студентів на теми:

Обладнання: *підручники, атлас, витяги з історичних документів.*

Питання до семінарського заняття.

1. *Встановлення влади гетьмана Скоропадського.*
2. *Внутрішня та зовнішня політика гетьманського уряду.*
3. *Падіння влади Скоропадського.*
4. *Встановлення влади Директорії.*
5. *Проголошення ЗУНР. Злука ЗУНР та УНР.*
6. *Більшовицька агресія проти УНР. Перша конституція УРСР.*
7. *Відновлення більшовицького режиму, всеукревком.*

Використана література.

1.Бойко О.Д. Історія України. – К.: Академія, 2014

2.Корміч Л.І. Історія України – К.: Алерта, 2010

3.Смолій В.А. Історія України, К.; 2010.

4.Світлична В.В. Історія України, К.: Каравела, 2015р, - 384с.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Основні поняття: Директорія, злука, більшовицька агресія.

Під час підготовки до питань семінару слід звернути увагу на підручники, що містяться у переліку літератури до семінарського заняття.

1.Окупанти і зростаюча опозиція почали готувати ліквідацію ЦР. 25 квітня головнокомандувач німецьких військ генерал-фельдмаршал Г.Ейхгорн запровадив військово-польові суди. Намагаючись встановити в Україні тверду владу, він 26 квітня одержав від імператора Вільгельма II згоду замінити український уряд за умови, що П.Скоропадський, на якого впав вибір, буде виконувати «поради» окупантів.

29 квітня 1918р. відбулась остання сесія Центральної Ради, на якій було прийнято Конституцію УНР, розглянуто інші закони та прийнято президентом М.Грушевського. Цього ж дня було здійснено державний переворот – на Всеукраїнському з'їзді хліборобів-власників гетьманом України обрано П.Скоропадського.

30 квітня з'явився маніфест Скоропадського «Грамота до всього українського народу», яким було розпущено ЦР, міністерства й земельні комітети.

Вся законодавча й виконавча влада належала гетьманові. Його повноваження були розписані у «Законі про тимчасовий державний устрій України», 29 квітня 1918р. Гетьман призначав Голову Ради міністрів, затверджував і скасовував склад уряду, виступав найвищою посадовою особою

в зовнішньополітичних справах,був верховним воєначальником, мав право оголошувати воєнний чи особовий стан.

Після ліквідації в Україні радянської влади відновлювалася приватна власність на землю. У липні 1918р. уряд Скоропадського опублікував «Проект загальних основ земельної реформи». Передбачалося наділення селян державними, удільними, а також викупленими у великих землевласників приватними землями. Зростало обурення великих землевласників.

Політика уряду стосовно робітників виявилася невдалою. Власники підприємств збільшували робочий день до 12 годин, зменшено заробітну плату, яку ще й не видавали. Обмежувалися функції профспілок, заборонялися страйки.

У фінансовій сфері було налагоджено грошовий обіг, введено нову валюту – гривню, відкрито кілька українських банків. Метою військової реформи було створення національної армії. Окремим універсалом від 16 жовтня 1918р. Скоропадський зробив спробу відновити козацтво як окремий стан населення. Однак козацькі полки на було сформовано.

Найбільш вдалою була реформа у галузі культури. Було прийнято закон про обов'язкове вивчення української мови, історії та географії України. Створено понад 150 укр. гімназій, близько 50 нових українських шкіл. Створено Українську Академію наук на чолі з В.Вернадським, Українську національну бібліотеку, Державний український архів, тощо.

Зовнішня політика була спрямована на підтримку відносин із Німеччиною, Австро-Угорщиною, Швейцарією, Туреччиною, Польщею. Урядові вдалося налагодити добрі відносини з урядами держав, які постали на території колишньої Російської імперії: Литви, Кубані, Дону, Криму. Однак бессарабське питання вирішити не вдалося, Підляшшя та Холмщина залишалися у складі Польщі.

В умовах державно-політичної кризи 14 листопада 1918р. гетьман оголосив про зміну урядового курсу – утворення федерації з не більшовицькою Росією, що остаточно скомпрометувало його уряд і гетьман зрікся влади **14 грудня 1918р.**

2.13 травня 1918р.на таємному засіданні Українського національного союзу розглядалося питання про повстання проти П. Скоропадського. Для керівництва анти гетьманським повстанням Український Національний союз (блок партії) в ніч з 13 на 14 листопада 1918р. створив Директорію УНР, яка стала надзвичайним органом влади в Україні. До складу увійшли: О.Андрієвський, В.Винниченко, А. Макаренко, С.Петлюра, Ф.Швець.

26 грудня 1918р. було проголошено відновлення УНР і призначено перший уряд на чолі з В.Чехівським – Раду Народних Міністрів.

У внутрішній політиці Директорія проголосила:

*поновлення УНР, але без влади УЦР;

*відновлення законів УНР;

*проведення аграрної реформи, ліквідацію приватної власності на землю;

*запровадження державного контролю над виробництвом і розподілом продукції;

*поновлення 8-годинного робочого дня, право на діяльність профспілок і проведення страйків;

*новий закон про скликання трудового конгресу.

23 січня 1919р. у Києві відбулося засідання Трудового Конгресу – вищого тимчасового законодавчого органу влади в УНР. Конгрес був скликаний з метою організації влади в Україні та визначення форми управління майбутньої держави. Однак забезпечити прийняття важливих рішень не вдалося, і конгрес припинив свою роботу.

У зовнішній політиці Директорія орієнтувалася на країни Антанти (Франція В.Британія). Але Антанта відмовилася визнати Директорію. Вона вимагала реорганізувати Директорію, вивести з її складу С.Петлюру, а натомість обіцяли надати допомогу в боротьбі з більшовиками.

У 1919р.-1920р. УНР опинилася в трикутнику смерті: на півночі – війська більшовиків; на півдні – війська Антанти й генерала Денікіна, який виступав за єдину й неподільну Росію і нехтував українським національним питанням; на заході – польська армія.

У рядах керівників Директорії не було єдності поглядів щодо перспектив національно-державної розбудови країни. Голова уряду В.Чехівський виступав за введення радянської системи влади, але без більшовицьких диктаторських методів. Його політичні супротивники (В.Винниченко) відстоювали парламентську систему. Пошук компромісів вів до з'ясування стосунків між партіями й окремими політичними діячами. (В.Винниченко, С.Петлюра).

Боротьба за владу між різними політичними партіями (УСД, українські есери, боротьбисти) не могло не послабити авторитет Директорії серед населення, особливо серед селян. Зволікання з проведенням аграрної реформи, призвела до масових селянських виступів на чолі з отаманами Зеленим, О.Григор'євим, Н.Махном. крім того Директорія не змогла зупинити хвилі єврейських погромів у містах Правобережної та Південної України.

Після провалу переговорів між делегаціями Директорії і Раднаркому радянської Росії більшовицькі війська почали другий наступ на УНР. Директорія залишила Київ. Керівництво Директорії опинилося в міжнародній ізоляції: країни Антанти не підтримували ідею незалежної УНР, а Польща порушила умови Варшавського договору 1920року.

3. Активізація національно-визвольного руху в Західній Україні була пов'язана з революційними подіями в Росії, поразкою айстро-угорських військ на Галичині й Поділлі, проголошення УНР, посилення державної кризи в Австро-Угорщині. У жовтні 1918р. у Львові представники західноукраїнських політичних партій створили Українську Національну Раду. Її очолив Євген Петрушевич.

УНР стала керівним органом західноукраїнського національного руху. За умов прагнення поляків відновити Річ Посполиту й узаконити свої права на Східну Галичину 19 жовтня 1918р. Рада зробила заяву про утворення держави на західних землях, яка пізніше отримала назву Західноукраїнська Народна Республіка. (ЗУНР)

1 листопада 1918р. у Львові почалося повстання, що охопило й інші міста. Національна Рада закликала галичан брати владу на місцях до своїх рук і готуватися до скликання Установчих зборів. Революція переросла у війну за незалежність і захист від домагань поляків. 9 листопада 1918р. УНР сформувала тимчасовий уряд – Генеральний Секретаріат на чолі з Костем

Левицьким. Уряд складався з Секретаріатів із військових справ, внутрішніх, земельних, закордонних справ, публічних справ і віросповідань. Президентом став Євген Петрушевич. 13 листопада УНР затвердила «Тимчасовий основний закон», відповідно до якого:

*створювалася ЗУНР;

*були визначені кордони держави;

*закріплювалася державна незалежність;

*визначалися державний устрій, прапор, герб.

5 листопада 1918р. відбулися вибори до законодавчого органу влади (парламент) – УНР. Уряд і президент прагнули вивести з глибокої економічної кризи державу:

1)монополізація продажу зерна, сигарет, спирту;

2)співпраця з кооперативними та фінансовими організаціями;

3)початок відновлення роботи залізничного транспорту;

4)уведення в обіг валюти – гривні й карбованця;

5)14 квітня 1919р. із прийняттям Закону про землю почалася аграрна реформа, що передбачала ліквідацію великого землеволодіння, проведення поділу землі між малозабезпеченими і безземельними селянами. Найбільш вдалою була політика в галузі освіти, спрямована на відокремлення школи від церкви, а також стосовно політичних партій.

Проголошення ЗУНР призвело до пожвавлення зовнішніх відносин. Налагоджені відносини з урядами Італії, Канади, США, Чехо-Словаччини. Але країни-переможниці І світової війни не визнавали ЗУНР.

На Паризькій мирній конференції у січні 1919р. делегація ЗУНР не змогла заручитися підтримкою держав Антанти, бо Франція прагла існування Польської держави.

В 1919р. починається загарбання території ЗУНР чеськими та румунськими військами. Закарпаття переходить під владу Ч-Словаччини.

22 січня 1919р. на Софійській площі в Києві відбулися урочисті збори, на яких було проголошено Акт Злуки українських земель. В урочистостях брали участь делегати Директорії, галицькі делегати, десятки тисяч киян, військо, представники інших держав.

Однак об’єднання всіх українських земель залишилося тільки декларацією. Воно мало політико-ідеологічний, а не державно-правовий характер: не були вироблені правові умови для його виконання, воно не було ратифіковане законними органами обох держав. Пізніше передбачалося затвердження акту злуки всеукраїнськими установчими зборами.

4. Протягом зими-весни 1919р. більшовики удруге захопили владу в Україні. Був сформований більшовицький уряд – Тимчасовий робітничо-селянський уряд України. Політичні заходи більшовиків почалися із зміни назви держави: УНР перейменовано на Українську Соціалістичну Радянську Республіку (УСРР).

Для зміцнення влади на місцях були створені надзвичайні органи влади – ревкоми (революційні комітети) і військ ревкоми (військові революційні комітети). У сільській місцевості опорою більшовиків були комнезами (комітети незаможників). Надзвичайні органи влади контролювали діяльність Рад і впливали на неї, бо більшості у Радах більшовики не мали.

Згодом ТРСУУ було перейменовано на Раду Народних Комісарів України на чолі з Х.Раковським.

У березні 1919р було прийнято першу радянську конституцію, яка законодавчо закріпила радянську владу в Україні. Вищим органом влади став Всеукраїнський з'їзд рад, а між з'їздами – Всеукраїнський центральний виконавчий комітет (ВУЦВК).

Сутність політичного курсу більшовиків полягла в насильницькому ламанні в Україні економічної системи. Соціально-політичний та економічний заходи більшовиків в Україні отримали назву воєнний комунізм. Риси:

*скасування товарно-грошових відносин і заміна їх прямим товарообміном, запровадження карткової системи на продукти харчування, зрівняльна система оплати праці;

*націоналізація промисловості і встановлення державного контролю над виробництвом;

*запровадження загальної трудової повинності з 16 до 60 років;

*запровадження продрозкладки на селі – системи заготівлі сільськогосподарських продуктів, створювалися артілі, комуни ТОЗи.

*обмеження суверенітету України – КП(б)У – складова частина РКП(б); керівництво профспілками й громадськими організаціями здійснювалося з Москви;

*утворення в червні 1919р. військово-політичного союзу радянських республік з метою централізованого керівництва господарством, фінансами і створення єдиного військового командування.

Головним методом здійснення політики «воєнного комунізму» був «червоний терор», який проводила Всеукраїнська надзвичайна комісія.

У 1919р. здійснення політики більшовиків в Україні було перервано денікінськими окупаційними військами. У 1920р. більшовики втретє прийшли до влади. Переглянули аграрну політику, прийнято новий земельний закон, що передбачав зрівняльний поділ землі, добровільність у створенні комун. Однак в економіці зберігся метод «воєнного комунізму».

«Червоний терор» набирав небаченого розмаху. Створювалися табори до яких засилали політичних діячів, що не хотіли миритися з радянською владою.

ЗАПИТАННЯ НА ЗАКРІПЛЕННЯ МАТЕРІАЛУ:

1)поясніть у чому полягала більшовицька політика щодо селянства?

2)охарактеризуйте особливості формування центрального радянського апарату в Україні?

3)вирішення тестових завдань.

4)коли і з якою метою була створена Директорія?

5)яким був склад Директорії?

6)охарактеризуйте політичний курс Директорії?

7)охарактеризуйте програмний документ, « Декларарія Дерикторії УНР »